

BRONISŁAW BRZOZOWSKI

ROLA SAMORZĄDU W WIELOFUNKCYJNYM ROZWOJU GMIN W WARUNKACH ROZDROBNIONEJ STRUKTURY AGRARNEJ

Słowa kluczowe: *wielofunkcyjny rozwój, przedsiębiorczość, samorząd gminny*

STRESZCZENIE

Celem opracowania jest ukazanie poziomu i kierunków wspierania rozwoju gospodarczego w skali lokalnej przez samorządy gminne oraz ocena tych działań przez sołtysów i przedsiębiorców.

Przedmiotem badań były gminy i firmy działające na terenach wiejskich województwa małopolskiego. Uruchamianie pokładów przedsiębiorczości ludzkiej jest bardzo ważnym zadaniem władz lokalnych, dlatego zwrócono się do miejscowych sołtysów i przedsiębiorców o ocenę działań gmin w zakresie wspierania przedsiębiorczości. Wyniki badań wskazują, że lokalne przedsiębiorstwa to przeważnie jednostki mikro i małe, a ich właścicielami są zarówno mężczyźni, jak i kobiety, osoby lepiej wykształcone, w średnim wieku. Firmy były zakładane głównie jako jednoosobowa działalność gospodarcza, w oparciu o środki własne. Impuls do podjęcia działalności stanowiła chęć usamodzielnienia się i podniesienia poziomu życia. Problemem małych firm, stwarzającym trudności finansowe, są zatory płatnicze kontrahentów, drogie kredyty i konkurencja na rynku. Głównymi działaniami gmin były: rozwój infrastruktury technicznej realizowany ze środków własnych i UE, promocja gminy i pozyskiwanie środków z UE. Wyniki badań ankietowych wśród sołtysów i przedsiębiorców ukazują pozytywną ocenę wspierania przedsiębiorczości przez władze samorządowe gmin. Działania na rzecz rozwoju infrastruktury pozytywnie oceniło 100% sołtysów i 84% przedsiębiorców. Również na ogół pozytywne opinie dotyczą promocji gminy, funkcjonowania komórki do pozyskiwania środków z UE, posiadania planu lub studium zagospodarowania przestrzennego. Nieco bardziej przychylną ocenę samorządom wystawiają sołtysi niż przedsiębiorcy.

BRONISŁAW BRZOZOWSKI

SELF-GOVERNMENT'S ROLE IN MULTIFUNCTIONAL DEVELOPMENT OF GMINAS CHARACTERIZED BY FRAGMENTED AGRARIAN STRUCTURE

Keywords: *multifunctional development, entrepreneurship, Gmina self-government*

SUMMARY

The aim of this article is to pinpoint level and directions of the support of economic development in a local scale by local governments and an evaluation of these activities by village leaders and entrepreneurs.

The research was focused on Gminas and companies operating in rural areas of the Małopolska voivodeship. Triggering entrepreneurship is a very important task of local authorities, therefore, local chairs of village councils and entrepreneurs were requested to rate measures taken by Gminas aimed at fostering entrepreneurship. The results of the research show that local enterprises are mostly small- and micro-sized units and are owned by both well-educated, middle-aged men and women. The companies were mostly established as sole

proprietorships financed out of own funds. A desire to conduct independent business and improve the level of life was a stimulus to start such business. Problems suffered by small companies resulting in financial difficulties include their contracting parties' payment gridlocks, expensive loans and market competition. The Gminas' major measures involve the development of the technical infrastructure financed out of their own or EU funds, promoting Gminas and seeking EU funding. The results of polls taken by chairs of village councils and entrepreneurs demonstrate that the measures taken by Gmina self-governments to foster entrepreneurship are rated positively. Measures to support the infrastructure were positively rated by 100% chairs and 84% of entrepreneurs. Also the promotion of Gminas, the functioning of a unit responsible for obtaining EU resources, having a spatial development plan or study are viewed positively. Compared to the entrepreneurs, the chairs of village councils rated the self-governments' measures in a slightly more positive manner.

e-mail: rbrzozo@cyf-kr.edu.pl

SA MIŚ, TOMASZ SURMACZ

DORADZTWO PUBLICZNE W OPINII PRZEDSIĘBIORCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA OBSZARACH WIEJSKICH

Słowa kluczowe: *doradztwo publiczne, informacja, przedsiębiorcy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, obszary wiejskie*

STRESZCZENIE

Celem głównym badań była kompleksowa ocena roli jednostek doradczych w kreowaniu i wspieraniu przemian na obszarach wiejskich. Najważniejszą metodą badawczą była metoda wywiadu standaryzowanego – wywiad przeprowadzono z przedsiębiorcami. Podmioty do badań zostały dobrane według założeń przyjętych w metodyce projektu badawczego, finansowanego ze środków na naukę przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2009-2011, pt.: „Znaczenie instytucji doradczych w rozwoju obszarów wiejskich po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej”. Z badań własnych wynika, że wśród wielu instytucji funkcjonujących na obszarach wiejskich główną, świadcząca wielokierunkową pomoc dla mieszkańców wsi są nadal Ośrodki Doradztwa Rolniczego, które poprzez swoje oddziały na szczeblu lokalnym znajdują się w bliskim otoczeniu gospodarstw i przedsiębiorstw wiejskich, a dzięki temu znają problemy nurtujące ich właścicieli. Swoją ofertę instytucje powinny kierować do ludzi młodych, gdyż młodzi, wykształceni mieszkańcy wsi chcą wprowadzać innowacje, a dzięki temu przyczyniać się do poprawy warunków i efektów realizowanej działalności gospodarczej oraz jakości życia na obszarach wiejskich. Ważne jest, aby w Polsce nie funkcjonowały tylko instytucje publiczne.

TERESA MIŚ, TOMASZ SURMACZ

**PUBLIC ADVISORY SERVICE IN THE OPINIONS OF SELF-EMPLOYED
ENTREPRENEURS IN RURAL AREAS**

Key words: *public advisory service, information, entrepreneurs, Agriculture
Advisory Center, rural areas*

SUMMARY

The main purpose of this research work was a comprehensive assessment of the role of advisory service entities in creating and supporting of the transformation in rural areas. The most important research method was that of standardized interview – entrepreneurs were interviewed. The research subjects were selected according to assumptions adopted in the methodology of the research project financed by the Ministry of Science and Higher Education from funds allocated for science in the period of 2009-2011 and titled: „Importance of Advisory Institutions in Development of Rural Areas after Poland Joining the European Union”. Author’s own research shows that, among many institutions functioning in rural areas, the Agricultural Advisory Centers (ODRs), rendering multidirectional assistance to rural inhabitants are clearly the main one(s). Through their local departments, they are close to farms and rural businesses and, thanks to that, they know well the problems encountered by their owners. Those institutions should address their offer to young people, because young, educated rural inhabitants are willing to introduce innovations and, thanks to that, to contribute to improving the conditions and results of the business activity run by them, as well as the quality of life in rural areas. It is important that public institutions are not the only institutions functioning in Poland.

e-mail: tmis@ur.edu.pl

e-mail: toms@ur.edu.pl

MICHAŁ DUDEK

OCENA KORZYSTANIA Z USŁUG DORADCZYCH PRZEZ ROLNIKÓW W LATACH 1992-2011

Słowa kluczowe: *rolnik, gospodarstwo rolne, doradztwo rolnicze, usługi doradcze*

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono zmiany w częstotliwości korzystania przez rolników z usług doradczych w latach 1992-2011. Materiał empiryczny stanowiły dane ankietowe IERiGŻ-PIB zebrane w 76 wsiach na terenie całego kraju. Próba badawcza obejmowała ponad 3300 indywidualnych gospodarstw rolnych o obszarze większym niż 1 ha UR. W opracowaniu posłużono się metodą opisową oraz statystyczną analizą zależności między zmiennymi. Z przeprowadzonych badań wynika, że w latach 1992-2011 nastąpił wzrost odsetka rolników korzystających z doradztwa (w sposób stały lub okresowy) z 14 do 36%. Udokumentowano istnienie istotnej statystycznie i umiarkowanie silnej zależności między cechami ekonomicznymi badanych gospodarstw a częstotliwością kontaktów z podmiotami doradczymi.

MICHAŁ DUDEK

ASSESSMENT OF THE USE OF ADVISORY SERVICES BY FARMERS IN 1992-2011

Keywords: *farmer, farm, agricultural advisory, advisory services*

SUMMARY

Paper presents the changes in the use of advisory services by farmers in the years 1992-2011. Empirical material underpinning this research were IAFE-NRI data gathered in 76 villages across the country. The research sample covered over 3300 private farms with the area over 1 ha of agricultural land. In the paper a statistical method was used. Conducted analyzes showed that the share of farm managers using agricultural advice has increased from 14 to 36%. Selected statistically significant determinants of establishing relationships between farmers and advisory bodies were also examined.

e-mail: dudek@ierigz.waw.pl

ANNA NOWAK, EWA WÓJCIK

REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE PRODUKTYWNOŚCI CZYNNIKÓW PRODUKCJI W TOWAROWYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH W POLSCE

Słowa kluczowe: *regiony FADN, gospodarstwo rolne, czynniki produkcji, produktywność*

STRESZCZENIE

W opracowaniu poddano ocenie produktywność ziemi, pracy i kapitału w czterech regionach rolniczych wyodrębnionych w ramach Polskiego FADN, tj. Pomorze i Mazury, Wielkopolska i Śląsk, Mazowsze i Podlasie oraz Małopolska i Pogórze. W pracy posłużono się trzyczynnikową funkcją produkcji typu Cobb-Douglasa, w oparciu o którą ustalono produktywność całkowitą, przeciętną oraz krańcową badanych czynników produkcji. Z badań wynika, że we wszystkich regionach w roku 2012 nastąpił wzrost produktywności całkowitej ziemi i kapitału oraz w trzech spośród czterech badanych regionów miał miejsce wzrost produktywności pracy (poza regionem Pomorze i Mazury). Najwyższą produktywnością przeciętną ziemi oraz kapitału wyróżniał się region o największej koncentracji ziemi (Pomorze i Mazury), najwyższą efektywność pracy odnotowano natomiast w Wielkopolsce i Śląsku. W latach 2010-2012 wykorzystanie czynnika ziemi i pracy charakteryzowało się rosnącą produktywnością krańcową we wszystkich regionach. W odniesieniu do aktywów trwałych wskaźnik ten malał lub pozostawał na tym samym poziomie.

ANNA NOWAK, EWA WÓJCIK

REGIONAL DIFFERENTIATION OF PRODUCTION FACTORS PRODUCTIVITY IN RURAL FARMS OF POLAND

Keywords: *FADN regions, rural farms, production factors, productivity*

SUMMARY

This paper identifies and examines the productivity of land, labor and capital in four rural regions separated within Polish FADN: Pomorze and Mazury, Wielkopolska i Śląsk, Mazowsze i Podlasie oraz Malopolska i Pogórze. Survey was done using three-factors Cobb-Douglas's production function which helped to determine both total, average and marginal productivity of surveyed production factors. Survey shows land and capital total productivity increase as well as labor productivity increase in three from the four surveyed regions (excluding Pomorze and Mazury). The highest land average productivity was noticed in region with the greatest land concentration (Pomorze and Mazury) but the greatest labor effectiveness was noticed in Wielkopolska and Śląsk. In 2010-2012 the land and labor factor use was characterized by growing marginal productivity in all regions. But regarding fixed assets, the above mentioned ratio had the decreasing tendency or stayed at the same level.

e-mail: anna.nowak@up.lublin.pl

e-mail: ewa.wojcik@up.lublin.pl

MICHAŁ FIGURA

ZMIANY W POWIERZCHNI I STRUKTURZE ZASIEWÓW ROŚLIN UPRAWNYCH ORAZ POGŁOWIU ZWIERZĄT W POLSCE W LATACH 2000-2010

Słowa kluczowe: *struktura zasiewów, pogłowie zwierząt*

STRESZCZENIE

W pracy przedstawiono najważniejsze zmiany dotyczące powierzchni i struktury zasiewów roślin uprawnych, pogłowia zwierząt oraz spożycia wybranych artykułów żywnościowych w Polsce w latach 2000-2010. W analizowanym okresie zmniejszyła się powierzchnia uprawy i udział w powierzchni zasiewów takich roślin jak: warzywa, ziemniaki i buraki cukrowe oraz pogłowie wszystkich grup zwierząt gospodarskich, z wyjątkiem pogłowia drobiu. Natomiast zwiększył się udział w strukturze zasiewów zbóż, w tym głównie kukurydzy uprawianej na ziarno i zielonkę oraz rzepaku chociaż powierzchnia uprawy dwóch spośród pięciu podstawowych zbóż (pszenicy i żyta) zmniejszyła się. Powierzchnia i udział roślin strączkowych utrzymuje się na stałym poziomie (zaledwie 0,4% powierzchni w strukturze zasiewów). W rolnictwie zaznacza się tym samym silna tendencja do uprawy grup roślin i chowu zwierząt nie wymagających znaczących nakładów pracy.

MICHAŁ FIGURA

CHANGES IN THE SURFACE AND THE STRUCTURE OF SOWN CROPS AND LIVESTOCK IN POLAND IN 2000-2010

Keywords: *structure of sown crops, livestock*

SUMMARY

The paper presents the most important changes in the surface and structure of sown crops, livestock, and consumption of selected food products in Poland in 2000-2010. In the period decreased cultivation area and participated in area sown crops such as vegetables, potatoes and sugar beet, and the population of all groups of livestock, except poultry population. In contrast, the share in the structure of sown cereals, mainly maize for grain and silage and rapeseed cultivation area although two of the five major cereals (wheat and rye) decreased. Area and share of leguminous plants is maintained at a constant level (only 0.4% of the crop structure). In agriculture selects the same strong tendency for growing groups of plants and livestock do not require significant work.

e-mail: michalf6@tlen.pl

BEATA GRYGIERZEC, JAROSŁAW MIKOŁAJCZYK

EKONOMICZNA EFEKTYWNOŚĆ NAWOŻENIA SIARKĄ ŻYCICY MIESZAŃCOWEJ UPRAWIANEJ W MONOKULTURZE I W MIESZANCE Z KONICZYNĄ BIAŁĄ PRZY DWÓCH POZIOMACH NAWOŻENIA AZOTEM

Słowa kluczowe: *efektywność ekonomiczna, nawożenie, siarka, azot, trawa, mieszanka trawiasto-motylikowata*

STRESZCZENIE

Praca poświęcona jest efektywności ekonomicznej nawożenia siarkowego na plonowanie życicy mieszańcowej uprawianej w monokulturze i mieszance z koniczyną białą. Zastosowano dwa poziomy nawożenia azotem w dawkach 50 i 100 kg N·ha⁻¹ i dwa nawozy siarkowe Arysta siarka i Pro-siarka w dawkach 5, 10, 15 kg S·ha⁻¹.

Badania wykazały, iż nawożenie siarką było opłacalne i ekonomicznie efektywne. Stwierdzono, że połączenie nawożenia siarką z nawożeniem azotem może prowadzić do znacznego wzrostu plonów. Efekty stosowania przyjętych do badań nawozów siarkowych były różne pomimo takich samych parametrów. Nawóz Arysta siarka najkorzystniejsze efekty produkcyjno-ekonomiczne wywoływał po zastosowaniu dawki 10 kg S·ha⁻¹, bez względu na poziom nawożenia azotem. Z kolei nawóz Pro-siarka w dawce 15 kg S·ha⁻¹ wywoływał najwyższe efekty w roślinności trawiastej. W przypadku mieszanki trawy z koniczyną najwyższe plony stwierdzono także przy nawożeniu 15 kg S·ha⁻¹, w połączeniu z nawożeniem azotem ilości 50 kg N·ha⁻¹. Wzrost nawożenia azotowego do 100 kg powodował jednak zmniejszanie efektywności nawożenia siarką.

BEATA GRYGIERZEC, JAROSŁAW MIKOŁAJCZYK

ECONOMIC EFFICIENCY OF FERTILIZING RYEGRASSES WITH SULPHUR CULTIVATED IN MONOCULTURE AND IN A MIXTURE WITH WHITE CLOVER WITH TWO-LEVEL NITROGEN FERTILIZATION

Keywords: *economic efficiency, fertilization, sulphur, nitrogen, grass, mixture of grass and papilionaceous plants*

SUMMARY

The paper discusses the economic efficiency of sulphur fertilization on the yield of ryegrasses cultivated in monoculture and in a mixture with white clover. Two levels of nitrogen fertilization were used in doses of 50 and 100 kg N·ha⁻¹ and two sulphur fertilizers, *Arysta siarka* and *Pro-siarka* in doses of 5, 10, 15 kg S·ha⁻¹.

The research shows that sulphur fertilization was profitable and economically effective. It was found that the combination of sulphur fertilization with nitrogen fertilization may result in significant yield increase. The effects of sulphur fertilizers adopted for research differed despite the same parameters. *Arysta siarka* fertilizer produced the most effective production

and economic results if the 10 kg S·ha⁻¹ dosage was used regardless of the nitrogen fertilization level whereas *Pro-siarka* fertilizer (15 kg S·ha⁻¹ dosage) produced the highest yield in regard of grass plants. In the case of the mixture of grass and white clover, the highest yield was produced also in regard of the 15 kg S·ha⁻¹ dosage in combination with the nitrogen fertilization of 50 kg N·ha⁻¹. The increase of nitrogen fertilization up to 100 kg, however, led to the decline in the effectiveness of sulphur fertilization.

e-mail: rrgolab@cyf-kr.edu.pl

e-mail: rrjmikol@cyf-kr.edu.pl

JERZY BIENKOWSKI, JANUSZ JANKOWIAK, MAŁGORZATA HOLKA,
RADOSŁAW DĄBROWICZ

POTRZEBY WYZNACZANIA ŚLADU WĘGLOWEGO PRODUKCJI ROLNICZEJ I PERSPEKTYWY JEGO ZASTOSOWAŃ

Słowa kluczowe: ślad węglowy, gospodarka niskoemisyjna, rolnictwo, produkty spożywcze, LCA

STRESZCZENIE

W opracowaniu omówiono znaczenie śladu węglowego dla oceny emisji gazów cieplarnianych generowanych w różnorodnych procesach produkcyjnych w sektorze rolno-spożywczym. Przedstawiono metodykę jego wyznaczenia na podstawie wytycznych analizy LCA, obejmującą emisje GHG w całym cyklu życia produktu od „kołyski aż do grobu”. W świetle dotychczasowych badań okazuje się, że emisje gazów cieplarnianych w systemach produkcji zwierzęcej i upraw polowych wpływają znacząco na wartości śladu węglowego finalnych produktów spożywczych. Niskoemisyjna gospodarka rolna w Polsce jest jednym z głównych priorytetów w obecnym programie PROW na lata 2014-2020. Postęp w zakresie zmniejszania śladu węglowego produkcji rolniczej jest ważnym atrybutem innowacyjnego rozwoju rolnictwa.

JERZY BIENKOWSKI, JANUSZ JANKOWIAK, MAŁGORZATA HOLKA,
RADOSŁAW DĄBROWICZ

NEEDS FOR DETERMINING THE CARBON FOOTPRINT OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND PROSPECTS OF ITS APPLICATION

Keywords: carbon footprint, low-emission economy, agriculture, food products, LCA

SUMMARY

This paper discusses the importance of the carbon footprint for the assessment of greenhouse gas emissions generated by various production processes in the agri-food sector. The methodology of its determination based on the LCA guidelines, including GHG emissions throughout the product life cycle from “cradle to grave”, has been presented. In the

light of studies to date, it turns out that greenhouse gas emissions in the systems of animal production and field crops influence significantly the carbon footprint values of the final food products. Low emission agriculture in Poland is one of the main priorities in the current PROW program for the years 2014-2020. Progress in reducing the carbon footprint of agricultural production is an important attribute of innovative development of agriculture.

e-mail: bjerzy@onet.pl

JAKUB DANIELEWICZ, MAREK KORBAS, JOANNA HOROSZKIEWICZ-JANKA.
EWA JAJOR, JOANNA KRZYMIŃSKA

ZASTOSOWANIE ZREDUKOWANYCH DAWEK FUNGICYDÓW W INTEGROWANEJ OCHRONIE ROŚLIN

Słowa kluczowe: *pszenica, IPM, integrowana ochrona roślin, fungicydy, zredukowane dawki*

STRESZCZENIE

Integrowana ochrona roślin stanowi obecnie główny kierunek podjęty w uprawie roślin rolniczych na terenie Unii Europejskiej. W myśl jej zasad niezbędne jest połączenie wszelkich dostępnych metod ograniczania występowania agrofagów do poziomu, w którym nie powodują one strat o znaczeniu ekonomicznym. Duży nacisk kładzie się na racjonalne stosowanie środków ochrony roślin oraz ich selektywność. Niezbędna jest duża wiedza z zakresu skuteczności działania poszczególnych substancji czynnych oraz dawek, w których osiągają one największą skuteczność działania. W doświadczeniach z pszenicą ozimą porównano porażenie podstawy źdźbła przez grzyby chorobotwórcze po aplikacji fungicydów w dawkach zarejestrowanych do stosowania w Polsce, oraz w dawkach obniżonych. Obserwacje fitopatologiczne przeprowadzono w fazie dojrzałości mleczej ziarna (BBCH 75) oceniając występowanie łamliwości źdźbła zbóż (*Oculimacula yallundae*, *O. aciformis*) oraz fuzaryjnej zgorzeli podstawy źdźbła (*Fusarium* spp.). Badano wpływ zastosowanej ochrony na wartość uzyskanego plonu. Użycie fungicydów zarówno w dawkach zarejestrowanych, jak i w dawkach zredukowanych pozwoliło na uzyskanie w obydwu latach badań wyższych plonów w stosunku do obiektów, na których nie stosowano chemicznej ochrony w fazie pierwszego kolanka (BBCH 31).

JAKUB DANIELEWICZ, MAREK KORBAS, JOANNA HOROSZKIEWICZ-JANKA.
EWA JAJOR, JOANNA KRZYMIŃSKA

APPLICATION OF REDUCED DOSES OF FUNGICIDES IN INTEGRATED PEST MANAGEMENT

Keywords: *winter wheat, IPM, Integrated Pest Management, fungicides, reduced doses*

SUMMARY

Integrated pest management is actually the main direction taken in the cultivation of agricultural crops in the European Union. In accordance with its principles it is necessary to combine all available methods of reducing the occurrence of pests to a level where they do not cause losses of economic importance. Great emphasis is placed on the rational use of plant protection products and its selectivity. Essential is the large knowledge of the effectiveness of individual active ingredients and dosages in which they achieve the greatest efficacy. The aim of the experiment was to determine the possibility of using lower doses (than those registered in Poland) of fungicides in wheat cultivation in comparison to full doses. In BBCH 75 stage (medium milk) stem-base assessment was performed to confirm the effectiveness of mentioned above fungicides against eyespot of cereals (*Oculimacula* spp.) and *Fusarium* foot rot (*Fusarium* spp.). Application of fungicides in BBCH 31 stage in both doses (registered and reduced) allowed to obtain higher yields in comparison to non protected plots in two years of experiment.

e-mail: j.danielewicz@iorpib.poznan.pl